

SBÍRKA ZÁKONŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Částka 11

Rozeslána dne 9. února 1996

Cena Kč 7,90

O B S A H:

29. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 13. prosince 1995 ve věci návrhu na zrušení některých ustanovení zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 183/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 42/1992 Sb., zákona č. 93/1992 Sb. a zákona České národní rady č. 39/1993 Sb., a zákona České národní rady č. 243/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související se zákonem č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 93/1992 Sb.
30. Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 243/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související se zákonem č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 93/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů

29

NÁLEZ

Ústavního soudu České republiky
Jménem České republiky

Ústavní soud České republiky rozhodl dne 13. prosince 1995 v plénu o návrhu Ing. W. M., skupiny poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a A. J. na zrušení některých ustanovení zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 183/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 42/1992 Sb., zákona č. 93/1992 Sb. a zákona České národní rady č. 39/1993 Sb., a zákona České národní rady č. 243/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související se zákonem č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 93/1992 Sb.

takto:

Dnem vyhlášení nálezu ve Sbírce zákonů se zrušují:

- ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů, část první věty za čárkou ve slovech „*který má trvalý pobyt na jejím území, a*“,
- ustanovení § 4 odst. 2 téhož zákona ve slovech „*a mají trvalý pobyt na jejím území*“,
- ustanovení § 6 odst. 2 téhož zákona ve slovech „*kteří mají trvalý pobyt na území České a Slovenské Federativní Republiky a*“,

- d) ustanovení § 7 odst. 2 téhož zákona ve slovech „trvale žijících na území České republiky“,
- e) věta druhá § 8 odst. 1 téhož zákona znějící „Návrh musí být uplatněn do 31. prosince 1992 nebo do šesti měsíců od právní moci rozhodnutí pozemkového úřadu o nevydání nemovitosti, jinak právo zanikne“,
- f) ustanovení § 13 odst. 1 téhož zákona,
- g) ustanovení § 13 odst. 2 téhož zákona ve slovech „uplatněné ve lhůtě uvedené v odstavci 1“ a ve slovech „ode dne skončení lhůty uvedené v odstavci 1“,
- h) ustanovení § 22 odst. 6 téhož zákona ve slovech „od účinnosti tohoto zákona“,
- i) ustanovení § 22 odst. 8 téhož zákona ve slovech „ve lhůtě do konce roku 1993“,
- j) ustanovení § 26 odst. 2 téhož zákona ve slovech „od účinnosti tohoto zákona“,
- k) ustanovení čl. II zákona č. 183/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 42/1992 Sb., zákona č. 93/1992 Sb. a zákona České národní rady č. 39/1993 Sb.,
- l) ustanovení § 2 odst. 1 zákona České národní rady č. 243/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související se zákonem č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 93/1992 Sb., ve slovech „trvale žijící na území České republiky“,
- m) v ustanovení § 2 odst. 2 téhož zákona ve slovech „a trvale žijí v České republice“,
- n) ustanovení § 11 téhož zákona.

Odůvodnění

I. A

Dne 19. 12. 1994 obdržel Ústavní soud České republiky ústavní stížnost stěžovatele Ing. W. M. proti rozhodnutí Pozemkového úřadu Okresního úřadu Plzeň-sever ze dne 28. 4. 1994 č. j. PÚ-3457/92. Ústavní stížnost byla spojena s návrhem na zrušení:

- a) ustanovení § 4 odst. 1 a 2 a § 13 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů, část první věty za čárkou ve slovech „který má trvalý pobyt na jejím území“ a ustanovení § 4 odst. 2 téhož zákona ve slovech „a mají trvalý pobyt na jejím území“ a
- b) ustanovení § 13 odst. 1 téhož zákona, pokud stanoví přesné lhůty k uplatnění nároků.

Stěžovatel se domáhá ke dni 1. 2. 1995 zrušení uvedených částí ustanovení § 4 odst. 1 a 2 cit. zákona, neboť podle jeho názoru jsou jimi porušena ustanovení čl. 1 a 10 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“), čl. 1, čl. 3 odst. 1, čl. 4 odst. 2 a 3, čl. 11 odst. 2 a čl. 14 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a konečně i čl. 1 odst. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Svůj návrh blíže nezodůvodňuje, poukazuje však souhlasně na nález Ústavního soudu ze dne 12. 7. 1994, který byl vyhlášen pod č. 164/1994 Sb., a na jeho odůvodnění.

Vzhledem k tomu, že již uplynula lhůta pro uplatnění těchto nároků podle § 13 odst. 1 a 2 cit. zákona, bylo by podle stěžovatele odstranění překážky spočívající ve zrušení podmínky trvalého pobytu na území České republiky zbytečné, pokud by „současně nedošlo ke zrušení přesně stanovených lhůt pro uplatnění nároků vyplývajících z tohoto zákona a stanovení nového dne účinnosti, od něhož bude možno tyto nároky uplatnit.“

Skutková stránka případu je následující. Dne 28. 12. 1992, tedy v zákonem stanovené lhůtě, uplatnili stěžovatel Ing. W. M. a dále J. M., osobní data nezjištěna, bytem Sydney, Austrálie a G. L., roz. M., osobní data nezjištěna, bytem USA, podle § 9 odst. 1 cit. zákona nárok k blíže specifikovaným nemovitostem.

Pozemkový úřad Okresního úřadu Plzeň-sever došel k závěru, že ani u jednoho z navrhovatelů nejsou splněny podmínky § 4 cit. zákona, tzn. že nejsou občany České republiky a nemají trvalý pobyt na jejím území. Proto již další dokazování neprováděl. S ohledem na nesplnění uvedených podmínek podle § 4 cit. zákona rozhodnutím č. j. PÚ-3457/92 ze dne 28. 4. 1994 určil, že uvedené osoby včetně stěžovatele nejsou vlastníky předmětných nemovitostí a nepřísluší jim za ně poskytnutí náhrady. Stěžovatel byl současně poučen o možnosti přezkoumání rozhodnutí krajským soudem. Této možnosti však nevyužil. Předmětné rozhodnutí proto nabylo dne 3. 6. 1994 právní moci. Dne 19. 12. 1994 obdržel Ústavní soud stížnost spojenou s návrhem na zrušení uvedených ustanovení cit. zákona.

Stížnost byla podána k poštovní přepravě dne 15. 12. 1994. Její součástí je i předložení listiny, která dokazuje, že v době uplatnění nároku byl stěžovatel na základě rozhodnutí Ministerstva vnitra České republiky č. j. VSP/3-53/1239/90-786 ze dne 26. 7. 1990 občanem České republiky. II. senát Ústavního soudu došel s přihlédnutím k ustanovení § 75 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, k závěru, že navrhovatel splňuje podmínky ustanovení § 74 zákona č. 182/1993 Sb., řízení přerušil a návrh na zrušení předmětných ustanovení postoupil plénu Ústavního soudu k rozhodnutí podle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy v části týkající se návrhu na zrušení podmínky trvalého pobytu v ustanovení § 4 odst. 1 a 2 zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Svým doplňujícím usnesením ze dne 15. června 1995 postoupil k rozhodnutí pléna Ústavního soudu i zbývající část návrhu požadující zrušení ustanovení § 13 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb., ve znění zákona č. 39/

/1993 Sb. Dne 15. června 1995 soudce zpravodaj odmítl část návrhu požadující zrušení ustanovení § 13 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

I. B

V době přípravy jednání ve věci Pl. ÚS 8/95 obdržel Ústavní soud dne 2. června 1995 návrh skupiny 69 poslanců na zrušení výše uvedených ustanovení zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákona České národní rady č. 243/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související se zákonem č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 93/1992 Sb., a zákona č. 183/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 42/1992 Sb., zákona č. 93/1992 Sb. a zákona České národní rady č. 39/1993 Sb.

Svůj návrh skupina poslanců odůvodňuje tím, že podstata, charakter i právní důsledky napadených částí ustanovení zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, jsou zcela totožné se zrušenými ustanoveními zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů. Podle jejich přesvědčení by bylo nejen nelogické, ale i v rozporu s Ústavou a Listinou, kdyby dva zákony řešící stejnou problematiku upravovaly zcela odlišně právní nároky fyzických osob, totiž jen v závislosti na tom, zda mají, nebo nemají trvalé bydliště na území České republiky. Ze stejného důvodu skupina poslanců navrhuje zrušení výše uvedených ustanovení zákona České národní rady č. 243/1992 Sb. omezujících možnost nápravy křivd na ty, kteří trvale žijí na území České republiky.

Podle skupiny poslanců je rovněž nutné zrušit ustanovení § 13 odst. 1, poslední větu § 8 odst. 1 a příslušné části ustanovení § 13 odst. 2, § 22 odst. 6 a 8 a § 26 odst. 2 a čl. II zákona č. 183/1993 Sb. a § 11 zákona České národní rady č. 243/1992 Sb. Tato ustanovení zakotvují dnes již prošlé lhůty k uplatnění nároků podle zákona č. 229/1991 Sb. a zákona České národní rady č. 243/1992 Sb. Tento svůj návrh skupina poslanců nijak blíže nezodůvodňuje. Poukazuje pouze na to, že tak bude oprávněným osobám umožněno uplatnit nárok zákonem stanoveným způsobem a že tato ustanovení jsou v rozporu se stejnými ustanoveními Ústavy, Listiny a Dodatkového protokolu k Evropské konvenci, jak je uvádí odůvodnění nálezu Ústavního soudu č. 164/1994 Sb.

Protože návrh Pl. ÚS 16/95 splňoval podmínky uvedené v § 64 zákona č. 182/1993 Sb. a byl přípustný podle § 66 téhož zákona, zahájil Ústavní soud řízení a požádal podle § 69 téhož zákona Parlament České republiky, aby se v zákonné lhůtě k návrhu písemně vyjádřil.

Dne 20. června 1995 se na Ústavní soud obrátil navrhovatel ve věci Pl. ÚS 8/95 Ing. W. M. s podáním, ve kterém bere zpět svůj návrh na přezkoumání ústavnosti výše uvedených ustanovení zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Toto zpětvzetí však Ústavní soud svým usnesením ze dne 12. července 1995 nepřipustil.

V návaznosti na to soudce zpravodaj ve věci Pl. ÚS 16/95 svým usnesením č. j. Pl. ÚS 16/95-27 ze dne 26. 7. 1995 odmítl návrh skupiny poslanců v části požadující zrušení ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, část první věty za čárkou ve slovech „*který má trvalý pobyt na jejím území a*“ a ustanovení § 4 odst. 2 téhož zákona ve slovech „*a mají trvalý pobyt na jejím území*“. Skupině poslanců se v této části návrhu zachovalo ve smyslu ustanovení § 35 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb. právo účastnit se jednání jako vedlejší účastník.

I. C

V době již zahájeného řízení ve věci Pl. ÚS 16/95 napadla Ústavnímu soudu ústavní stížnost stěžovatele A. J., která byla spojena s návrhem na přezkoumání ústavnosti ustanovení § 7 odst. 2 zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a § 2 odst. 1 a 2 zákona České národní rady č. 243/1992 Sb. Rovněž v tomto případě soudce zpravodaj návrh v této části odmítl s tím, že stěžovateli se zachovává právo účastnit se řízení ve spojené věci Pl. ÚS 8/95 jako vedlejší účastník.

I. D

S ohledem na to, že návrh stěžovatele Ing. W. M. na zrušení ustanovení zákona č. 229/1991 Sb. týkajících se trvalého pobytu směřoval k řešení téže otázky jako návrh skupiny poslanců, byť byl úžeji formulován, rozhodl Ústavní soud o spojení věcí sp. zn. Pl. ÚS 8/95 a sp. zn. Pl. ÚS 16/95 ke společnému řízení ve smyslu § 112 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 63 zákona č. 182/1993 Sb.

II. A

Pokud jde o meritum věci, bylo třeba vyřešit otázku, zda jsou návrhy na zrušení výše uvedených ustanovení věcně odůvodněné a zda je možno vyjít z právního názoru Ústavního soudu ve věci zrušení obdobných ustanovení zákona č. 87/1991 Sb. (Pl. ÚS 3/94), popř. zda bude třeba tento názor změnit postupem podle ustanovení § 13 zákona č. 182/1993 Sb. anebo zda jde o odlišný problém.

Podle § 69 zákona č. 182/1993 Sb. zaslal předseda Poslanecké sněmovny dne 3. 5. 1995 její stanovisko k návrhu Ing. W. M. Uvádí se v něm, že zákon č. 229/1991 Sb. byl schválen ústavně předepsaným způsobem. Obsahově potom podle názoru Poslanecké sněmovny zákon respektuje skutečnost, že není možné napravit všechny křivdy, ke kterým v rozhodném období došlo. Stanovení podmínek trvalého pobytu a státního občanství podle zákonodárného sboru plně odpovídá mezinárodním zvyklostem. V stanovisku je zcela pominuta jakákoliv zmínka o přijetí nálezů Pl. ÚS 3/94 k zákonu č. 87/1991 Sb. a jeho důsledcích.

Taktéž předseda Poslanecké sněmovny PhDr. Milan Uhde zaslal dne 13. 7. 1995 stanovisko k návrhu skupiny 69 poslanců, který se rovněž týká ustanovení § 4 odst. 1 a 2 zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, navíc však požaduje zrušení řady dalších ustanovení téhož zákona, dále čl. II zákona č. 183/1993 Sb. a výše uvedená ustanovení zákona České národní rady č. 243/1992 Sb. Ve svém stanovisku uvádí, že zákony, ústavnost jejichž ustanovení je předmětem řízení, byly schváleny potřebnou většinou poslanců zákonodárných sborů, byly podepsány příslušnými ústavními činiteli a byly řádně vyhlášeny.

Z hlediska obsahového uvádí, že zákon č. 229/1991 Sb. je základním právním předpisem upravujícím restituci zemědělského majetku, který přijalo Federální shromáždění. Smyslem jeho úpravy bylo v souvislosti se zahájenou ekonomickou reformou nezbytně nutné v první řadě urychleně upravit vlastnické vztahy k půdě tak, aby vlastníci mohli v plném rozsahu realizovat své vlastnické právo a aby byla zároveň umožněna privatizace státní půdy. Pokud jde o podmínky státního občanství a trvalého pobytu, vycházely ze stejného principu jako v zákoně č. 87/1991 Sb. Zákony, které zákon č. 229/1991 Sb. mění a doplňují, reagují na situaci, která vznikla poté, co zákon začal být realizován v praxi a byly přijaty další související zákony. Obsahem zákona České národní rady č. 243/1992 Sb. je odstranění některých dalších majetkových křivd, k nimž došlo na území České republiky použitím některých právních předpisů, což je zcela v souladu se zmocněním obsaženým v § 7 odst. 2 zákona č. 229/1991 Sb., ve znění zákona č. 93/1992 Sb.

Předseda Poslanecké sněmovny ve svém stanovisku považuje za nedbytečné opakovat argumentaci, která byla obsažena ve vyjádřeních Poslanecké sněmovny k jiným návrhům (naposled k návrhu Ing. W. M. ve věci Pl. ÚS 8/95) a zejména s ohledem na nález Ústavního soudu Pl. ÚS 3/94 publikovaný pod č. 164/1994 Sb. „Jsme však přesvědčeni, že soulad tohoto zákonného řešení s ústavní garancí základních práv a svobod je nutné posoudit zejména s ohledem na dobu, ve které byly uvedené zákony přijaty,“ uvádí předseda Poslanecké sněmovny. Vyjádřil dále stanovisko, že zákonodárné sbory jednaly v přesvědčení, že přijaté zákony jsou v souladu s Ústavou a naším právním řádem a je na Ústavním soudu, aby posoudil ústavnost těchto zákonů a vydal příslušné rozhodnutí.

II. B

(ústavnost podmínky pobytu)

Pokud jde o ústavnost podmínky pobytu, popř. trvalého žití na území České republiky, byly předloženy následující návrhy.

Stěžovatel Ing. W. M. navrhuje zrušení těchto ustanovení:

- a) ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, část první věty za čárkou ve slovech „*který má trvalý pobyt na jejím území*“,
- b) ustanovení § 4 odst. 2 téhož zákona ve slovech „*a mají trvalý pobyt na jejím území*“.

Skupina 69 poslanců navrhuje v této části svého návrhu zrušení následujících ustanovení:

- c) ustanovení § 6 odst. 2 téhož zákona ve slovech „*kterí mají trvalý pobyt na území České a Slovenské Federativní Republiky*“,
- d) ustanovení § 7 odst. 2 téhož zákona ve slovech „*trvale žijících na území České republiky*“,
- e) ustanovení § 2 odst. 1 zákona České národní rady č. 243/1992 Sb. ve slovech „*trvale žijící na území České republiky*“,
- f) v ustanovení § 2 odst. 2 téhož zákona ve slovech „*a trvale žijí v České republice*“.

Předmětem probíhajícího řízení proto bylo v této části návrhů posouzení:

- zda je ústavním zúžení okruhu osob, na které se vztahuje možnost zmírnění některých majetkových křivd vůči vlastníků zemědělského a lesního majetku v rozsahu § 1 odst. 1 zákona č. 229/1991 Sb.,
- zda mezi zemědělským a lesním majetkem restituovaným podle zákona č. 229/1991 Sb. a jiným majetkem restituovaným podle zákona č. 87/1991 Sb. není rozdíl, který by zachování podmínky trvalého pobytu, popř. trvalého žití na území České republiky odůvodňoval,
- a zda je proto možno přidržet se právního názoru, který byl podrobně vyložen v odůvodnění již zmíněného nálezů Pl. ÚS 3/94 (č. 164/1994 Sb.).

V otázce posouzení, zda je ústavním zúžení okruhu osob, na které se vztahuje možnost zmírnění následků některých majetkových křivd vůči vlastníků zemědělského a lesního majetku v rozsahu § 1 odst. 1 zákona č. 229/

/1991 Sb., zaujal Ústavní soud stanovisko, které se opírá o jeho právní názor, který byl podrobně vyložen v odůvodnění již zmíněného nálezu Pl. ÚS 3/94 (č. 164/1994 Sb.). V nyní posuzovaném případě již proto šlo jen o posouzení, zda mezi zemědělským a lesním majetkem restituovaným podle zákona č. 229/1991 Sb. a jiným majetkem restituovaným podle zákona č. 87/1991 Sb. není rozdíl, který by zachování podmínky trvalého pobytu, popř. trvalého žití na území České republiky odůvodňoval. Takový rozdíl ale Ústavní soud neshledal a setrval na svém původním stanovisku z těchto důvodů:

1. Odlišný režim pro restituce zemědělského a lesního majetku na jedné straně a ostatního majetku na straně druhé vznikl pouze v důsledku postupného přijímání zákonů č. 87/1991 Sb. a č. 229/1991 Sb. Stejně tak nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 3/94 (č. 164/1994 Sb.) se týkal pouze ostatního majetku proto, že zrušení obdobných ustanovení ohledně zemědělského a lesního majetku nebylo navrženo a Ústavní soud nemohl postupovat ultra petitem.

V tomto rozhodnutí se tedy v podstatě jedná pouze o sjednocení úpravy určitého institutu v celém právním řádu tak, aby byla v souladu s normami vyšší právní síly. Neodůvodněná fragmentace ustáleného pojmu „nemovitosti“, která by byla jedním z důsledků zachování dosavadního rozlišování zemědělských, resp. lesních a ostatních nemovitostí, by byla v rozporu s požadavkem odstraňování kazuističnosti práva. Zachovávání osvědčených abstraktních pojmů tvoří základ právního řádu a patří k základům právního řádu každé svobodné společnosti.

2. Ústavní soud proto konstatuje, že obsah pojmu „některé majetkové křivdy“ použitý v preambuli zákona č. 229/1991 Sb. směřuje k vymezení obsahu a rozsahu napravovaných křivd, nikoli bezprostředně k vymezení jejich subjektů. To plyne již z toho, že preambule hovoří o „některých křivdách“, nikoli však o křivdách vůči „některým vlastníkům“ zemědělského a lesního majetku.

3. Čl. 11 odst. 2 Listiny neumožňuje rozlišovat mezi občany České republiky (do 31. 12. 1992 občany ČSFR) s trvalým pobytem na území České republiky (do 31. 12. 1992 na území ČSFR) a mimo toto území, jak již konstatoval Ústavní soud v nálezu č. 164/1994 Sb. Čl. 4 odst. 2 Listiny přitom umožňuje omezit základní právo nebo svobodu jen zákonem a za podmínek stanovených Listinou, přičemž podle čl. 4 odst. 4 Listiny musí být při takovém zásahu šetřeno jejich podstaty a smyslu. Tyto požadavky Listiny nebyly v případě stanovení podmínky trvalého pobytu nebo trvalého žití na území České republiky (ČSFR do 31. 12. 1992) dodrženy a došlo proto k omezení základních práv nepřipustným způsobem. Zákonodárce je při stanovení zásahů do ústavně zaručených základních práv a svobod vázán ústavními zákony, Listinou a mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy a omezení může stanovit jen tam, kde mu to uvedené předpisy vyšší právní síly umožňují.

4. Stejně tak Ústavní soud potvrzuje své stanovisko o vazbě ustanovení čl. 11 odst. 2 na čl. 14 Listiny, který zaručuje svobodu pobytu a pohybu jako základní lidské právo. Zákon č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, však v napadených ustanoveních realizaci tohoto práva spojuje se ztrátou možnosti nabývat do vlastnictví určité věci. To však ustanovení čl. 14 odst. 3 Listiny neumožňuje. Na jeho základě nelze občana České republiky nutit k trvalému pobytu na jejím území a podmiňovat tím možnost nabytí určitých věcí podle čl. 11 odst. 2 Listiny do jeho vlastnictví. Tím současně došlo k porušení ustanovení čl. 3 odst. 3 Listiny, podle kterého nesmí být „nikomu“ způsobena újma pro uplatňování jeho základních práv a svobod.

Ústavní soud proto potvrdil svůj názor vyslovený ve výše citovaném nálezu a dospěl k závěru, že návrh na zrušení uvedených ustanovení zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a zákona České národní rady č. 243/1992 Sb. týkajících se podmínky trvalého pobytu, popř. trvalého žití na území České a Slovenské Federativní Republiky, popř. České republiky je důvodný, zejména pokud poukazuje na rozpor s čl. 1 Ústavy, čl. 1, čl. 4 odst. 2 a 3, čl. 11 odst. 2, čl. 14 odst. 2 Listiny a dále čl. 3 odst. 3 Listiny. V dalším se v tomto bodě odkazuje na odůvodnění nálezu Pl. ÚS 3/94 uveřejněného pod č. 164/1994 Sb. Ústavní soud proto z tam uvedených důvodů považuje návrh skupiny poslanců na zrušení ustanovení zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a zákona České národní rady č. 243/1992 Sb. týkajících se podmínky trvalého pobytu, popř. trvalého žití na území České a Slovenské Federativní Republiky (od 1. 1. 1993 na území ČR) za odůvodněný.

Stejně tak Ústavní soud nevidí z hlediska účelu návrhu rozdílu v použitých pojmech „trvalý pobyt“ a „trvale žít“. Poukazuje zde na své stanovisko k této otázce v nálezu č. 164/1994 Sb. (Sbírka nálezů a usnesení, sv. 1, Praha 1994, str. 283). Tyto pojmy, stejně jako pojmy „bydliště“, „zdržování se“ apod. používají naše právní předpisy v různém významu, podle toho, zda se jedná o předpisy veřejnoprávní nebo soukromoprávní. Pojem „trvale žít“ použitý v ustanovení § 7 odst. 2 zákona č. 229/1991 Sb. a v § 2 odst. 1 a 2 zákona České národní rady č. 243/1992 Sb. proto jen blíže určuje povahu takového pobytu. Protože Ústavní soud z výše uvedených důvodů podmínku trvalého pobytu považuje za neústavní, je nutno ze stejných důvodů za neústavní označit podmínku „trvalého žití“ na území České republiky (do konce roku 1992 na území ČSFR). Treba přitom podotknout, že vysvětlivka č. 1 v zákoně České národní rady č. 243/1992 Sb. uvádí jako příslušný předpis zákon č. 135/1982 Sb., o evidenci pobytu občanů (správně o hlášení a evidenci pobytu občanů). Vysvětlivky pod čarou ovšem nelze považovat za závaznou část právního předpisu (srov. nálezy sp. zn. Pl. ÚS 16/93, Sbírka nálezů a usnesení, sv. 1, str. 201) a nemohou proto měnit soukromoprávní pojetí pobytu zahrnující animus domicilandi za jeho veřejnoprávní, politickou a evidenční podobu. To ovšem v tomto případě není rozhodující. Tato vysvětlivka jen ukazuje

na záměr českého zákonodárce (na rozdíl od ne zcela jasné vyjádřeného záměru federálního zákonodárce) upravit tuto otázku pojmově stejně jako zákon č. 229/1991 Sb. v ustanovení § 4 odst. 1 a 2.

II. C

(ústavnost lhůt spojených s podmínkou pobytu)

Ve druhé části svého návrhu skupina poslanců Poslanecké sněmovny navrhla zrušení následujících ustanovení stanovících lhůty pro uplatnění nároků z přezkoumávaných právních předpisů:

- § 8 odst. 1 věty druhé zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, znějící: „*Návrh musí být uplatněn do 31. prosince 1992 nebo do šesti měsíců od právní moci rozhodnutí pozemkového úřadu o nevydání nemovitosti, jinak právo zanikne*“,
- ustanovení § 13 odst. 1 téhož zákona,
- ustanovení § 13 odst. 2 téhož zákona ve slovech „*uplatněné ve lhůtě uvedené v odstavci 1*“ a ve slovech „*ode dne skončení lhůty uvedené v odstavci 1*“,
- ustanovení § 22 odst. 6 téhož zákona ve slovech „*od účinnosti tohoto zákona*“,
- ustanovení § 22 odst. 8 téhož zákona ve slovech „*ve lhůtě do konce roku 1993*“,
- ustanovení § 26 odst. 2 téhož zákona ve slovech „*od účinnosti tohoto zákona*“,
- ustanovení čl. II zákona č. 183/1993 Sb., které stanoví dvouměsíční prekluzivní lhůtu pro uplatnění nároků, které z tohoto zákona vyplývají,
- a konečně zrušení ustanovení § 11 zákona České národní rady č. 243/1992 Sb., které stanoví prekluzivní lhůtu pro uplatnění nároků, které vyplývají z tohoto zákona.

K tomu je třeba uvést, že zákonem České národní rady č. 39/1993 Sb. byly v ustanovení § 13 odst. 1 tyto lhůty posunuty, popř. nově stanoveny. Konkrétně byla lhůta k uplatnění výzvy na vydání nemovitosti podle § 6 cit. zákona posunuta z 31. 12. 1992 na 31. 1. 1993 a zcela nově byla stanovena lhůta pro uplatnění náhrady za mrtvý a živý inventář podle § 20 na 31. 3. 1993. Skupina poslanců žádá zrušení těchto a dalších lhůt obdobným způsobem jako v případě nálezů k obdobným ustanovením zákona č. 87/1991 Sb.

Ústavní soud tyto otázky posoudil a ve vztahu k návrhu na zrušení výše uvedených lhůt rovněž potvrzuje svůj právní názor, který vyslovil v nálezů Pl. ÚS 3/94 (č. 164/1994 Sb.). Pokud je existence práva spojena se lhůtou, tak v případě zjištění, že právo bylo omezeno neústavním způsobem, je nutno odstranit i překážku, která by bránila v jeho ústavním uplatnění, ať již osobě oprávněné, která byla neústavně zkrácena na svých právech, nebo vlastníkov, kterým se stane na základě úspěšně uplatněného nároku na vydání nemovitosti. Ústavní soud taktéž setrval na svém původním stanovisku, pokud jde o nepřiměřenou krátkost lhůt ve vztahu k občanům žijícím v zahraničí. Ti tak měli ztíženou možnost provést opatření k tomu, aby nespravedlivě odňatý zemědělský majetek mohli získat zpět, ať již návratem do vlasti, nebo napadením neústavních ustanovení zákonů, které jim restituci majetku znemožňovaly. Taktéž Ústavní soud znovu připomíná své stanovisko o nutnosti dostatečného respektování rovných práv občanů v souvislosti s úpravou lhůt a své stanovisko k pojetí retroaktivity a právní jistoty (Sbírka nálezů a usnesení, sv. 1, Praha 1994, str. 286 až 288).

Pokud jde o rozdíl mezi lhůtami stanovenými časovým úsekem (*dies a quo*) a lhůtami stanovenými datem (*dies ad quem*), jedinou odlišnost nutno spatřovat v tom, že lhůty stanovené časovým úsekem (*dies a quo*) se znovu ve stejné délce otevrou pro osoby, které se stanou vykonatelností nálezů osobami oprávněnými, kdežto v případě lhůt stanovených datem (*dies ad quem*) nebude uplatnění restitučních nároků časově omezeno, pokud se neuplatní obecné lhůty.

Zde Ústavní soud očekává, že zákonodárce sám uvede právní úpravu do takového stavu, aby bylo zcela jasné, že nároky mohou uplatnit pouze ty osoby, kterým to zrušená ustanovení přezkoumávaných zákonů neumožňovala, a zároveň stanoví nové lhůty tam, kde jsou v důsledku nálezů Ústavního soudu zcela vypuštěny, přičemž je stanoví v takové délce, která bude přiměřená zrušené úpravě a současné situaci nově oprávněných osob. Ústavní soud prostředky, kterými by takové lhůty sám stanovil a upravil, podle našich ústavních předpisů, kterými je vázán, nemá.

Předseda Ústavního soudu České republiky:

JUDr. Kessler v.r.

Práva na uvedení odlišného stanoviska k písmenům e) až k) a n) výroku nálezů v protokolu o jednání a na jeho připojení k rozhodnutí s uvedením jeho jména podle § 14 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, využili soudci Ústavního soudu České republiky JUDr. Ivana Janů, JUDr. Vlastimil Ševčík a JUDr. Pavel Varvařovský.

30

ZÁKON

ze dne 8. února 1996,

kterým se mění a doplňuje zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 243/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související se zákonem č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 93/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 42/1992 Sb., zákona č. 93/1992 Sb., zákona České národní rady č. 39/1993 Sb., zákona č. 183/1993 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 131/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 166/1995 Sb. a nálezu Ústavního soudu č. 29/1996 Sb., se mění a doplňuje takto:

1. V § 8 se za odstavec 1 vkládá nový odstavec 2, který zní:

„(2) Návrh podle odstavce 1 může být uplatněn nejpozději do šesti měsíců ode dne, kdy mohl být uplatněn poprvé nebo do šesti měsíců od právní moci rozhodnutí pozemkového úřadu o nevydání nemovitosti, jinak právo zanikne.“.

Dosavadní odstavce 2, 3 a 5 se označují jako odstavce 3 až 5.

2. § 13 odst. 2 zní:

„(2) Byla-li nemovitost vydána podle § 9, mohla oprávněná osoba, které splňovaly všechny podmínky oprávněné osoby k 31. lednu 1993 nebo k 1. září 1993 a jejichž nároky uplatněné ve lhůtě podle odstavce 4 nebyly uspokojeny, tyto nároky uplatnit u soudu vůči osobám, kterým byla nemovitost vydána, do šesti měsíců ode dne skončení lhůty uvedené v odstavci 4. Oprávněná osoba podle odstavce 5 může u soudu uplatnit nárok vůči osobám, kterým byla nemovitost vydána podle § 9, do šesti měsíců od uplynutí lhůty uvedené v odstavci 5.“.

3. V § 13 odst. 3 se za větu první vkládá nová věta, která zní: „Oprávněná osoba podle odstavce 5 může uplatnit nároky podle tohoto odstavce do 31. prosince 1996.“.

4. § 13 se doplňuje odstavci 4 a 5, které znějí:

„(4) Právo na vydání nemovitosti podle § 6 mohla oprávněná osoba, s výjimkou oprávněné osoby podle odstavce 5, uplatnit do 31. ledna 1993, a pokud jde o nároky vyplývající z čl. II, do 1. září 1993. Náhrady za živý a mrtvý inventář podle § 20 mohla oprávněná osoba, s výjimkou oprávněné osoby podle odstavce 5, uplatnit do 31. března 1993. V případě uvedeném v § 6 odst. 1 písm. a) počala osmnáctiměsíční lhůta běžet až

ode dne právní moci rozhodnutí, kterým byl výrok zrušen, došlo-li k tomuto rozhodnutí po 1. červenci 1993. Neuplatněním práva ve lhůtě právo zaniklo. Lhůty pro předkládání písemných důkazů v řízení před pozemkovým úřadem se řídí obecnými předpisy o správním řízení.

(5) Právo na vydání nemovitosti podle § 6 může po 31. lednu 1996 uplatnit oprávněná osoba, která nebyla do 31. ledna 1993 nebo do 1. září 1993 oprávněnou osobou pouze proto, že nesplňovala podmínku trvalého pobytu, do šesti měsíců ode dne, kdy toto právo mohla uplatnit poprvé, jinak toto právo zaniká. Tato oprávněná osoba může uplatnit náhradu za mrtvý a živý inventář podle § 20 do 31. prosince 1998. V případě uvedeném v § 6 odst. 1 písm. a) počne osmnáctiměsíční lhůta běžet až ode dne právní moci rozhodnutí, kterým byl výrok zrušen, dojde-li k tomuto rozhodnutí po 31. prosinci 1998.“.

5. Za § 14 se vkládá nový § 14a, který zní:

„§ 14a

Věc nelze vydat, byla-li po 1. září 1993 nabyta do vlastnictví jiné osoby než státu nebo byl-li schválen ohledně této věci privatizační projekt nebo vydáno rozhodnutí o její privatizaci. Oprávněná osoba podle § 13 odst. 5 má nárok na náhradu, která se poskytne podle § 18a odst. 2.“.

6. § 22 se doplňuje odstavcem 11, který zní:

„(11) Lhůta podle odstavce 6 počne běžet ode dne účinnosti tohoto zákona. Návrh podle odstavce 8 lze podat nejpozději do 31. prosince 1996 a může tak učinit oprávněná osoba uvedená v § 13 odst. 5.“.

7. § 26 se doplňuje odstavcem 3, který zní:

„(3) Lhůta podle odstavce 2 počne běžet ode dne účinnosti tohoto zákona, a to pro oprávněné osoby uvedené v § 13 odst. 5.“.

Čl. II

Zákon České národní rady č. 243/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související se zákonem č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 93/1992 Sb., ve znění zákona České národní rady č. 441/1992 Sb. a nálezu Ústavního soudu č. 29/1996 Sb., se mění a doplňuje takto:

1. V § 2 odst. 2 se v úvodní větě a v písmenu c) slova „uvedené v § 11“ nahrazují slovy „uvedené v § 11a“.

2. § 2 se doplňuje novým odstavcem 3, který zní:

„(3) Oprávněná osoba podle odstavce 1 může uplatnit nárok na vydání nemovitosti, jestliže k 31. lednu 1996 je občanem České republiky, kterým se stala podle zákona č. 245/1948 Sb., zákona č. 194/1949 Sb. nebo zákona č. 34/1953 Sb., pokud se tak nestalo již ústavním dekretem prezidenta republiky č. 33/1945 Sb., a která do 1. ledna 1990 takto nabytý občanství nepozbyla.“.

3. Za § 10 se vkládá nový § 11a, který zní:

„§ 11a

(1) Osoba, která splňovala podmínky oprávněné osoby k 29. květnu 1992, mohla nároky podle tohoto zákona uplatnit do 31. prosince 1992. Neuplatněním práva v této lhůtě její právo zaniklo.

(2) Oprávněná osoba, která nebyla trvale žijící na území České republiky k 31. prosinci 1992 a tedy nebyla k tomuto dni oprávněnou osobou, může uplatnit nároky podle tohoto zákona do 15. července 1996. Neuplatněním práva v této lhůtě právo zanikne.“.

Čl. III

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

Uhde v. r.

Havel v. r.

Klaus v. r.

UPOZORNĚNÍ ODBĚRATELŮM

Tato částka je rozesílána přednostně před částkami 9/1996 Sb. a 10/1996 Sb.

Redakce

Vydává a tiskne: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., Bartůňkova 4, pošt. schr. 10, 149 00 Praha 415, telefon (02) 792 70 11, fax (02) 795 26 03 - **Redakce:** Nad štolou 3, pošt. schr. 21/SB, 170 34 Praha 7 - Holešovice, telefon: (02) 37 69 71 a 37 88 77, fax (02) 37 88 77 - **Administrace:** písemné objednávky předplatného, změny adres a počty odebíraných výtisků - MORAVIAPRESS, a. s., U póny 3061, 690 02 Břeclav, telefon 0627/424 153, tel./fax: 0627/424 160. Objednávky v Slovenskej republike prijíma a titul distribuuje Magnet-Press Slovakia, s. r. o., Teslova 12, 821 02 Bratislava, tel./fax: 07/213 644, 214 177. - **Roční předplatné** se stanovuje za dodávku kompletního ročníku včetně rejstříku a je od předplatitelů vybíráno formou záloh ve výši oznámené ve Sbírce zákonů. Závěrečné vyúčtování se provádí po dodání kompletního ročníku na základě počtu skutečně vydaných částek (první záloha činí 2300,- Kč). - Vychází podle potřeby. **Distribuce:** celoroční předplatné i objednávky jednotlivých částek - MORAVIAPRESS, a. s., U póny 3061, 690 02 Břeclav, telefon: 0627/424 153, tel./fax: 0627/424 160. **Drobný prodej:** Knihkupectví - BOOKSHOP FIŠER-KLEMENTINUM, Karlova 1, Praha 1; **Z. Petrová**, Pasáž Sv. Jana a Za pasáží, Pardubice; **Houdková**, Divišovo nám. 12, Znojmo; **Byzantion**, Masarykovo nám. 4, Jihlava; **ČS**, Kapucínské nám. 11, Brno; **Tycho**, Ostružnická 3, Olomouc; **D-G**, Hlavní tř. 23, Šumperk; „**U Kašků**“, Karlovo nám. 46, Kolín; **Krameriovo**, Klatovy 169/I; **Prospektrum**, Na Poříčí 7, Praha 1; **Profesio**, Hollarova 14, Ostrava; **Prospektrum**, Kněžská 18, České Budějovice; „**U Kadleců**“, Kamenná 20, Cheb; **Růžička**, Šefírková 932, Most; **Infoservis**, Mostní 954, Zlín; **Galerie ALFA**, spol. s r. o., Bulharská 58, Trutnov; **JASIPA**, Zenklova 60, Praha 8; **ADMINA**, Úslavská 2, Plzeň; **Podještědské knihkupectví**, Moskevská 28, Liberec; **M.K.**, areál HESPO, Malenovice; **eL VaN**, Ke stadionu 1953, Kladno; **EDICUM**, s. r. o., Vojanova 45, Plzeň; **L+N**, Kapelní 4, Teplice; **TECHNOR**, Hořícká 405, Hradec Králové; **VIKOSPOL**, Smetanova 2, Jihlava; **Knih M+M**, Lipová 806, Most; **Knihkupectví Barbara Wellemínová**, Dittrichova 13, Praha 2; **M. Ženíška**, Květinářská 1, Brno; **GARANCE-Q**, Koliště 39, Brno; **Moravský Jih**, s. r. o., J. Palacha 6, Břeclav; **PPP-Staňková Isabela**, Verdunská 1, Praha 6; **Knihárství Přibíková**, J. Švermy 14, Kadaň a v prodejnách SEVT. **Distribuční podmínky předplatného:** jednotlivé částky jsou expedovány neprodleně po dodání z tiskárny. Objednávky nového předplatného jsou vyřizovány do 15 dnů a pravidelné dodávky jsou zahajovány od nejbližší částky po ověření úhrady předplatného nebo jeho zálohy. Částky vyšlé v době od zaevidování předplatného do jeho úhrady jsou doposílány jednorázově. Změny adres a počtu odebíraných výtisků jsou prováděny do 15 dnů. **Reklamace:** informace na tel. čísle 0627/424 160. V písemném styku vždy uvádějte IČO (právníká osoba), rodné číslo (fyzická osoba). **Podávání novinových zásilek** povoleno Českou poštou, s. p., Odštepňý závod Jižní Morava Ředitelství v Brně č. j. P/2-4463/95 ze dne 8. 11. 1995. Podávání novinových zásilek v Slovenskej republike povolené RPP Bratislava, pošta 12, č. j. 443/94 zo dňa 27. 11. 1994.